

ΟΜΑΔΑ 3^η

1. Τα παρακάτω αφηγείται ο Πάνος Νικολαΐδης, ένας από τους άντρες που σώθηκαν από την ομαδική εκτέλεση:

«Τραυματισμένος, με τρία βλήματα μυδραλίου στον δεξιό μηρό, έπεσα σε μια κοντινή χαράδρα. Σκεπάστηκα με αγκάθια και ξερά χόρτα που βρέθηκαν κοντά μου. Κάποια στιγμή ένας, που δεν είχε σκοτωθεί από τη χαριστική βολή, έκανε λίγα βήματα, για να πέσει τελικά νεκρός επάνω μου. Μούδιασε το τραυματισμένο πόδι μου και το αίμα έτρεχε ασταμάτητα. Περίμενα κι εγώ τη χαριστική βολή. Την τελευταία όμως στιγμή ο Θεός με φύλαξε. Έμεινα λίγα λεπτά έτσι, ώσπου άκουσα τους Γερμανούς που έφευγαν τραγουδώντας».

- Ποιοι άλλοι διασώθηκαν; Αναζητήστε τα ονόματά τους. Πόσοι ήταν συνολικά οι νεκροί της «Επιχείρησης Καλάβρυτα»; Υπάρχουν οικογένειες που θρήνησαν πολλά θύματα; Πόσες περίπου είναι αυτές;
- Τρεις συγκλονιστικές μαρτυρίες προβάλλονται στις οθόνες που υπάρχουν στην 3^η αίθουσα. Βρείτε τις και ακούστε τις. Σημειώστε ό,τι σας κάνει μεγαλύτερη εντύπωση. Αν μπορούσαν να σας δώσουν συνέντευξη τα θύματα της καλαβρυτινής τραγωδίας, τι ερωτήσεις θα θέλατε να τους κάνετε;

2. Διαβάστε την ταμπέλα που υπάρχει στην κλειστή κεντρική πόρτα του μουσείου. Ποιοι πέρασαν αυτή την πόρτα στις 13-12-1943; Γιατί σήμερα παραμένει κλειστή;

- Ανιχνεύστε και παρουσιάστε προφορικά τα συναισθήματα και τις σκέψεις των ανθρώπων που πέρασαν αυτή την πόρτα στις 13-12-1943.

3. Ανακαλύψτε αντικείμενα που χρησιμοποίησαν οι γυναίκες μετά την καταστροφή.

- Φανταστείτε την καθημερινότητά τους και παρουσιάστε τη χρήση του καθενός.

4. Παρατηρήστε τις παρακάτω εικόνες:

Στην πρώτη εικονίζεται μια επιζούσα ενός στρατοπέδου του Β' Παγκοσμίου Πολέμου· κάθεται πάνω σε όλα της τα υπάρχοντα και είναι τυλιγμένη με πολλά ρούχα.

Δεξιά οι συγγενείς των θυμάτων της 13-12-1943 σ' ένα μνημόσυνο στα Καλάβρυτα.

- Αναζητήστε ομοιότητες με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η γυναίκα της πρώτης εικόνας. Προσέξτε τα πρόσωπα, τις εκφράσεις, τα χρώματα των ρούχων.
- Βρείτε μια φωτογραφία από αυτές που εκτίθενται στο Μουσείο: «Συνομιλήστε» μαζί της και παρουσιάστε την.

4. Ανεβείτε στον τόπο εκτέλεσης, το «λόφο του Καπή». Φωτογραφήστε από ψηλά την κωμόπολη των Καλαβρύτων. Φανταστείτε την εικόνα που αντίκριζαν οι μελλοθάνατοι την ημέρα της εκτέλεσης. Μπορείτε να παρέμβετε ψηφιακά στη φωτογραφία ώστε να αναπαραστήσετε, όσο είναι δυνατόν, εκείνη την ημέρα;

5. Αξιοποιώντας τις γνώσεις που αποκτήσατε από την επίσκεψή σας στα Καλάβρυτα και αφού διαβάστε το παρακάτω κείμενο που προέρχεται από ιστορικό σύγγραμμα, παρουσιάστε την «ηθική του πολέμου», που οδήγησε στα γεγονότα του 1943 στα Καλάβρυτα.

Τον Απρίλιο του 1941 ο στρατάρχης φον Βάικς εξέδωσε διαταγές που έδωσαν τον τόνο της αντιανταρτικής (αντί των ανταρτών) πολιτικής στα Βαλκάνια. Οι εντολές του προς τις γερμανικές δυνάμεις στη Γιουγκοσλαβία ήταν να

πυροβολούν τους άρρενες αμάχους σε οποιαδήποτε περιοχή ένοπλης αντίστασης, ακόμη κι αν δεν υπήρχαν συγκεκριμένα στοιχεία εναντίον τους: Όλοι θεωρούνται ένοχοι, εκτός αν μπορούσαν να αποδείξουν την αθωότητά τους. Όταν καταλήφθηκε η Κρήτη στα τέλη Μαΐου, εγκαινιάστηκαν ανάλογες πολιτικές. Έξω φρενών από τη συμμετοχή των κατοίκων στη μάχη εναντίον της εισβολής και στην επίθεση εναντίον των Γερμανών αλεξιπτωτιστών, ο στρατηγός Κουρτ Στουντέντ, διοικητής του ΙΧ Σώματος Αεροπορίας, διέταξε «Επιχειρήσεις Αντεκδίκησης» και εξήγησε στις δυνάμεις του ποιες ήταν αυτές, με όρους που δεν μπορούσαν να παρεξηγηθούν: α) εκτελέσεις, β) αναγκαστικές επιτάξεις, γ) κάψιμο των χωριών, δ) εξόντωση (*ausrottung*) του ανδρικού πληθυσμού όλης της περιοχής. Μετά την εισβολή στη Σοβιετική Ένωση και την ανάπτυξη της δράσης των ανταρτών το 1942 στο κατεχόμενο σοβιετικό έδαφος, η θεωρία του αντιανταρτικού πολέμου εξελίχθηκε γρήγορα, οδηγώντας σε εντατικοποίηση της γερμανικής τρομοκρατικής τακτικής.

Όσο φούντωνε στην Ελλάδα το αντάρτικο, αναπτυσσόταν και η στερεότυπη ναζιστική προπαγάνδα για τους φυλετικά κατώτερους και τις «αντικοινωνικές» ομάδες. Μπαίνοντας στην Ελλάδα την άνοιξη του 1943 οι αξιωματικοί της 117ης Μεραρχίας επέβαλαν «ολοκληρωτικό πόλεμο» και με την επίκληση της πολεμικής αναγκαιότητας έδειχναν ιδιαίτερη σκληρότητα και «*eine gewisse Brutalitaet*» (μια ορισμένη ωμότητα). Θεωρώντας όλους τους πολίτες «δυνάμει εχθρούς», ακολουθούσαν την εντολή: «Καλύτερα να πυροβολήσεις έναν παραπάνω παρά έναν λιγότερο». Ο πασίγνωστος ανθέλληνας Λε Σουίρ ένωθε πως η περιοχή που διοικούσε ξέφευγε από τον έλεγχό του, καθώς οι αντάρτες σχημάτιζαν ένα «κράτος εν κράτει» στην Πελοπόννησο.

βλ. *Mark Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ – Η εμπειρία της Κατοχής*, μτφ. Κώστας Κουρεμένος, εκδ. Αλεξάνδρεια (διασκευασμένα αποσπάσματα).